

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

A T S K I R O J I N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. gegužės 12 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė), Gedimino Sagačio (pranešėjas) ir Dalios Vasarienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Ecoservice projektai“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 23 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Ecoservice projektai“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centrui dėl perkančiosios organizacijos sprendimo panaikinimo, trečiasis asmuo akcinė bendrovė „Panevėžio specialus autotransportas“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

1. Ieškovė UAB „Ecoservice projektai“ (toliau – ir ieškovė) prašė panaikinti atsakovės UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro (toliau – ir atsakovė, perkančioji organizacija) atviro konkurso būdu vykdomame tarptautiniame viešajame pirkime „Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Pasvalio r. savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugos“, pirkimo Nr. 461644, (toliau – Pirkimas) 2020 m. vasario 24 d. sprendimą dėl pasiūlymų eilės sudarymo, trečiojo asmens AB „Panevėžio specialus autotransportas“ (toliau – ir trečiasis asmuo) pripažinimo laimėtoju.
2. Ieškovė nurodė, kad perkančioji organizacija 2019 m. lapkričio 20 d. paskelbė Pirkimą, kuriuo siekė įsigyti mišrių komunalinių atliekų surinkimo Pasvalio r. savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į apdorojimo įrenginius paslaugas. Pirkimo sąlygų 3.9.2 punkte nustatytas kvalifikacijos reikalavimas tiekėjams turėti teisę verstis su pirkimo objektu susijusia veikla, t. y. atliekų surinkimo ir transportavimo veikla. Pagal Pirkimo sąlygas atitiktį šiam reikalavimui siekiantys įrodyti Lietuvos Respublikoje registruoti juridiniai asmenys neprivalo pateikti jokių šį reikalavimą įrodančių dokumentų. Pirkimo komisija tikrina duomenis pati viešai prieinamuose registruose. Ieškovės teigimu, trečiasis asmuo neatitinka Pirkimo sąlygų 3.9.2 punkto kvalifikacijos reikalavimo, nes neturi teisės verstis atliekų surinkimo ir transportavimo veikla kitose nei Panevėžio miesto savivaldybės teritorijose, todėl trečiojo asmens pasiūlymas turėjo būti atmestas dėl neatitikties minimaliems kvalifikacijos reikalavimas. Trečiajam asmeniui, kaip viešajam juridiniam asmeniui – savivaldybės valdomai įmonei, yra taikomi specialūs veiklos ribojimai: jis turi teisę vykdyti tik tokią veiklą, kuri yra jį valdančios savivaldybės (šiuo atveju Panevėžio miesto savivaldybės) teritorijoje. Panevėžio miesto savivaldybė nėra priėmusi ir negali priimti sprendimo dėl trečiojo asmens veiklos vykdymo kitose nei Panevėžio miesto savivaldybės teritorijose, nes tai neatitiktų šios savivaldybės poreikių, savarankiškosios funkcijos, jos gyventojų interesų. Ieškovė pažymėjo, kad pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 1, 9 dalis savivaldybės valdomai įmonei draudžiama savo iniciatyva pradėti vykdyti naujas ūkines veiklas, kol tokių naujų ūkinių veiklų vykdymui savo atskiru sprendimu nepritaria atitinkamai įmonę valdanti savivaldybė. Trečiasis asmuo mišrių komunalinių atliekų surinkimo Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo nėra vykdeš ir nevykdo. Vien veiklos pobūdžio panašumas nėra pakankamas pagrindas konstatuoti, jog veikla įmonei nėra nauja. Nors trečiasis asmuo ir turi teisę surinkti ir vežti mišrias komunalines atliekas, tai savaime nereiškia, kad jis tokią teisę turi ir Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje. Be to, trečiasis asmuo, siekdamas neteisėtai (nesilaikant veiklos ribojimo) plėsti paslaugų teikimą kitų savivaldybių teritorijose, iškreipia konkurenciją.
3. Panevėžio apygardos teismas 2020 m. gegužės 28 d. sprendimu ieškinį atmetė. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnaginėjusi bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2020 m. liepos 23 d. nutartimi Panevėžio apygardos teismo 2020 m. gegužės 28 d. sprendimą paliko nepakeistą. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2021 m. gegužės 12 d. nutartimi Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 23 d. nutartį paliko nepakeistą.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

4. Nagrinėjamoje byloje šalių ginčas kilo dėl to, ar trečiasis asmuo AB „Panevėžio specialus autotransportas“ turėjo teisę dalyvauti Pirkime ir atitinkamai būti paskelbtas laimėtoju. Kasacinis teismas nagrinėjamoje byloje dėl šių klausimų iš esmės nepasisakė, nes konstatavo, kad ieškovė, kaip trečios vietos Pirkime laimėtoja, nekvestionuodama antros vietos laimėtojo pasiūlymo tinkamumo, neturi teisinio suinteresuotumo

ginčyti Pirkimo rezultatų.

5. Kasacinis teismas nespėdė dėl sąžiningos konkurencijos užtikrinimo vykdant Pirkimą ir dėl 2020 m. vasario 14 d. Panevėžio miesto savivaldybės administracijos ir AB „Panevėžio specialus autotransportas“ sudarytos Komunalinių atliekų tvarkymo Panevėžio mieste paslaugų teikimo sutarties Nr. 22-431 (toliau – ir Vidas sandoris) santykio su Pirkimo pagrindu 2020 m. liepos 27 d. UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro ir AB „Panevėžio specialus autotransportas“ sudarytos Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Pasvalio r. savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo sutartimi (toliau – ir Sutartis). Tačiau teisėjų kolegijai kyla abejonių dėl galimų teisės aktų pažeidimų sudarant Sutartį ir ją vykdant.
6. Nagrinėjamoje byloje ieškovė savo reikalavimus grindė, be kita ko, AB „Panevėžio specialus autotransportas“ neteisėtu konkurenciniu pranašumu, atsižvelgiant į tai, kad Panevėžio miesto savivaldybės administracija ir AB „Panevėžio specialus autotransportas“ 2020 m. vasario 14 d. sudarė Vidas sandorį. Ieškovė Vidas sandorio sudarymo aplinkybe rėmėsi įrodinėdama Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPĮ) 17 straipsnyje įtvirtinto draudimo dirbtinai sumažinti konkurenciją ir 47 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto draudimo dirbtinai riboti konkurenciją pažeidimus. Vis dėlto paties Vidas sandorio ji byloje nekvėstavo, priešingai, juo rėmėsi, siekdama įrodyti, kad AB „Panevėžio specialus autotransportas“ dalyvavimas kitų perkančiųjų organizacijų pirkimuose turi būti ribojamas, kadangi priešingu atveju būtų sukurta galimybė monopolizuoti rinką – vienos savivaldybės valdoma įmonė, turėdama finansinį užnugarį iš vidaus sandorių teikiamų pajamų, veiklą plėstų kitų savivaldybių teritorijose ir tokiu būdu ne tik iškreiptų konkurenciją (privatiems subjektams darosi vis sunkiau konkuruoti su savivaldybių valdomomis įmonėmis dėl perkančiųjų organizacijų sprendimų sudaryti vidaus sandorius, o ne vykdyti konkursą), bet ir iš atitinkamos rinkos išstumtų ilgamečius paslaugų teikėjus.
7. Bylą nagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai konstatavo, kad, *pirma*, priešingai nei teigia ieškovė, ribojimas tam tikriems privatiems ar viešiesiems juridiniams asmenims vykdyti veiklą vien tik geografiniu aspektu lenktų konkurencijos sumažėjimą, kadangi dalis faktiškai veiklą vykdyti galinčių subjektų negalėtų dalyvauti konkursuose, o galimybė tiek privatiems, tiek viešiesiems juridiniams asmenims vykdyti veiklą ir dalyvauti konkursuose bet kurioje teritorijoje sudaro didesnę konkurentų skaičių, t. y. didesnę subjektų, potencialiai galinčių dalyvauti viešojo pirkimo konkurse, skaičių; *antra*, vidaus sandorio sudarymas vienoje savivaldybėje savaime nelemia konkurencinio pranašumo dalyvaujant kitų pirkėjų organizuojamuose viešuose konkursuose.
8. Taigi, Vidas sandoris nėra nagrinėjamos bylos medžiagos sudėtinė dalis, jo teisėtumas nebuvo ginčo objektas aiškinant ir taikant VPĮ 10 straipsnio nuostatas. Byloje taip pat nebuvo tiriama Vidas sandorio ir Pirkimo pagrindu sudaromos viešojo pirkimo sutarties santykis jų sudarymo ir vykdymo metu.
9. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad:
  - 9.1. Iš Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (toliau – CVP IS) duomenų matyti, kad Vidas sandorio objektas – iš esmės bet kokių buitųjų susidarančių atliekų tvarkymas; jo trukmė 10 metų (iki 2030 m. vasario 14 d.), be to, jo galiojimo terminas šalių susitarimu dar gali būti pratęstas. Vidas sandorio kaina konkrečiai neapibrėžta, nurodyta, kad atliekų turėtojai trečiajam asmeniui moka Panevėžio miesto savivaldybės tarybos nustatytą įmoką. CVP IS nurodyta, kad Vidas sandorio vertė 50 mln. Eur.
  - 9.2. Iš viešai prieinamų CVP IS duomenų taip pat matyti, kad Pirkimo pagrindu 2020 m. liepos 27 d. UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras ir AB „Panevėžio specialus autotransportas“ sudarė Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Pasvalio r. savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo sutartį. Sutarties trukmė – 36 mėnesiai, nurodyta galimybė pratęsti sutartį 2 kartus po 12 mėnesių. Sutartyje nustatoma fiksuoto įkainio su peržiūra kainodara. Sutarties vertė – 1 389 829,96 Eur (su PVM).
10. Pagal Vidas sandorio sudarymo ir Pirkimo paskelbimo metu galiojusias VPĮ 10 straipsnio nuostatas (1 dalies 2 punktą) viena iš privalomųjų tokių sandorių sudarymo sąlygų yra ta, kad per paskutinius 3 finansinius metus daugiau kaip 80 procentų kontroliuojamos perkančiosios organizacijos gautų vidutinių pajamų iš pirkimo–pardavimo sutarčių sudaro pajamos, gautos iš sutarčių, sudarytų su kontroliuojančia perkančiąja organizacija ar su juridiniais asmenimis, kuriuos kontroliuoja ta perkančioji organizacija, ir skirtų jos (jų) poreikiams tenkinti ar tikėjimams atlikti. Jeigu kontroliuojama perkančioji organizacija vykdė veiklą trumpiau kaip 3 finansinius metus, tai atitinkami rezultatai turi būti numatyti pagal jos veiklos planus. Darytina išvada, kad jei kontroliuojamoji perkančioji organizacija su kontroliuojančia perkančiąja organizacija sudaro vieną ar kelis vidaus sandorius, tai jo (jų) vykdymo teisėtumas, be kita ko, priklausys nuo to, ar kontroliuojamojo subjekto su trečiaisiais asmenimis sudarytų sandorių vertė neviršija 20 proc. vidaus sandorio (-ių) vertės.
11. Nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į Vidas sandorio ir Sutarties nuostatas dėl jų vertės ir realiai gaunamas pajamas iš Vidas sandorio ir Sutarties (kurios teismui nėra žinomos) bei į visų kitų sandorių, kuriuos AB „Panevėžio specialus autotransportas“ galimai sudarė nuo 2017 m. sausio 1 d. iki dabar, pobūdį, vertę ir iš jų realiai gaunamas pajamas (kurios teismui nėra žinomos), teisėjų kolegijai kyla klausimai dėl galimų imperatyviųjų teisės normų pažeidimų, konkrečiai:
  - 11.1. Ar AB „Panevėžio specialus autotransportas“ pasirašant Sutartį su UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centru nebuvo pažeistas VPĮ įtvirtintas vidaus sandorių ir kitų sutarčių santykis (80/20)?
  - 11.2. Ar AB „Panevėžio specialus autotransportas“ pasirašius Sutartį su UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centru nesukuriamos prielaidos sutarties vykdymo metu pažeisti VPĮ įtvirtintą vidaus sandorių ir kitų sutarčių santykį (80/20)?
  - 11.3. Ar AB „Panevėžio specialus autotransportas“, kaip Panevėžio miesto savivaldybės valdomos įmonės (Vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 6 dalis), veiksmai siekiant sudaryti, sudarant ir vykdant Sutartį dėl komunalinių atliekų surinkimo kitos – Pasvalio rajono – savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į apdorojimo vietas, nelaikytini ribojančiais konkurenciją Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies prasme?
12. Vis dėlto nagrinėjamoje byloje konstatavus, kad ieškovė neturi teisinio suinteresuotumo ginčyti Pirkimo rezultatų, ir tuo pagrindu atmetus ieškinį, spręsti pirmiau nurodytų klausimų dėl galimo VPĮ ir Konkurencijos įstatymų pažeidimo teisėjų kolegija neturi teisinio pagrindo.
13. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 299 straipsnyje nustatyta, jog teismai privalo reaguoti į nagrinėjant civilinę bylą nustatytus teisės pažeidimus. Nurodyta proceso teisės norma grindžiama tuo, kad teismas yra valstybės institucija, todėl privalo reaguoti į bet kokius teisės pažeidimus, nors tie pažeidimai ir neturėtų įtakos nagrinėjamai bylai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugpjūčio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-415/2013). Teisėjų kolegijos vertinimu, aptariama teisės norma sudaro pagrindą teismui reaguoti ne tik į nagrinėjant civilinę bylą nustatytus teisės pažeidimus, bet ir į situacijas, kuriose yra pagrindas spręsti apie galimus teisės pažeidimus, jei šie pažeidimai reikštų viešojo intereso pažeidimą.
14. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija nusprendžia apie šios nutarties 11 punkte nurodytus galimus teisės pažeidimus, kuriems pasitvirtinus tai reikštų viešojo intereso pažeidimą, atskirą nutartimi informuoti Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybą ir Viešųjų pirkimų tarnybą, kurios, esant pagrindui, galėtų pagal kompetenciją imtis veiksmų viešajam interesui ginti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 299 straipsniu, 340 straipsnio 5 dalimi bei 362 straipsniu,

nutaria:

Informuoti Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybą ir Viešųjų pirkimų tarnybą apie galimus teisės aktų pažeidimus dėl 2020 m. liepos 27 d. UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro ir AB „Panevėžio specialus autotransportas“ Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Pasvalio r. savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo sutarties sudarymo ir šios sutarties vykdymo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai   Gražina Davidonienė

Gediminas Sagatys

Dalia Vasarienė